

Met als nominaal resultaat een voorstelling die vooral wordt gekenmerkt door gretigheid, de gretigheid waarmee Brecht zich in zijn eerste versie ook op de stof stortte. Gretig lijkt ook een leidend motief voor het personage van Galileï, over wie door kardinaal Barberini, de latere paus Urbanus VIII (een collega-natuurkundige) in het stuk wordt gezegd: 'Het is een genierter. Zelfs zijn denken is zinnelijk. Hij kan geen nee zeggen tegen een oude wijn of een nieuwe gedachte.'

Voor de titelrol had Ger Thijs ook een joyeuze acteur bedacht, Gees Linnebank. Maar die werd enkele weken voor de première door een ernstige ziekte geveld. Ger Thijs besloot de rol toen zelf te spelen, en hij doet dat met een aanstekelijke schwing en plezier, vol pretwinkelingen in zijn ogen iedere keer als hij een nieuwe gedachte (of een oude wijn) proeft. Dat gebeurt meteen in de openingsmonoloog voor het doek, die Thijs heeft ontleend aan de eerste versie: 'Er is een onbedwingbare lust ontstaan om de oorzaken van alle dingen op te speuren: waarom de steen valt als je hem loslaat, waarom hij door de lucht buitelt als je hem omhoog gooit.'

De gretigheid van het titelpersonage geldt ook voor het ensemble om hem heen, dat zichtbaar geniet van de noodzaak om dit verhaal nu zo helder mogelijk te vertellen, daarbij geholpen door een werkelijk prachtige mise-en-scène, de afwisseling van kleine ontmoetingen en grote groepsscènes van de zestien acteurs. Het verder kale speelvlak verandert voortdurend van aanzicht door een ingenieus changement van een serie poorten, waarmee even gemakkelijk de benauwenis van een gangencomplex in het Vaticaan als de open ruimte voor een groots Romeins maskerfeest wordt gesuggereerd.

De echte slotscène (de ex-leerling Andrea Sarti smokkelt een

clandestien door Galileï zelf gekopieerd manuscript over de grens van Italië) is geschrappt, zodat het eind van de voorstelling de grote confrontatie is tussen Sarti en de oud en blind geworden Galileï, die nog een verrassing in petto heeft: hij heeft in zijn gevangenschap dóórgezocht en dóórgeschreven. Die scène, door Brecht steeds opnieuw veranderd, is in haar kern altijd magistraal gebleven.

Andrea Sarti: Wij dachten dat U was overgelopen. Ik ben het ergste tegen U tekeer gegaan.

Galileï: En terecht. Ik leerde je wetenschap en ontkende de waarheid.

Andrea Sarti: U verstopte de waarheid! Voor de vijand! Wij zeiden: hij zal sterven, maar herroepen zal hij nooit. U kwam terug: ik heb herroepen, maar ik zal leven. Uw handen zijn bevlekt, zeiden wij. U zei: beter bevlekt dan leeg.

Galileï: Beter bevlekt dan leeg.

Klinkt realistisch. Klinkt naar mij.

Andrea Sarti: Ik had het moeten weten, ik meer nog dan de anderen. Ik was elf toen U de vinding van een ander, de Hollandse verrekijker, aan de senaat van Venetië verkocht. En ik zag hoe U er onsterfelijk gebruik van maakte. Uw vrienden spraken schande toen U een buiging maakte voor de prins van Florence. Maar de wetenschap kreeg er een groter publiek door. U hebt altijd gelachen om heroïek. 'Mensen die lijden vervelen me', zei U. 'Ongeluk wordt meestal veroorzaakt door inschattingsfouten.' En: 'Als er obstakels zijn is de kortste weg tussen twee punten soms een omweg.'

Galileï heeft, zo blijkt in die prachtig geschreven slotconfrontatie, in de lange dagen van zijn gevangenschap genoeg over zijn positie kunnen nadenken om de leerling Andrea Sarti nog een extra lesje over de wetenschap te kunnen leren.

Galileï: 'Ik had als wetenschapper een kans die enig in zijn soort was. In mijn tijd bereikte de astro-

nomie de marktpleinen. Onder die zeer bijzondere omstandigheid had de standvastigheid van één man grote schokken teweeg kunnen brengen. Maar ik heb gelogen. Terwijl ik ben gaan geloven dat ik nooit echt gevaar heb gelopen. Ik leverde mijn kennis uit aan de machtigen, om die te gebruiken zoals het in hun kraam te pas kwam. Ik heb mijn beroep verraden. Een man die gedaan heeft wat ik gedaan heb, kan in de rijen van de wetenschap niet geduld worden.'

De man die zijn hand hopeloos overspeelde, slaat zichzelf op het einde van zijn dagen met een gruwelijk soort zelfvernederend. Wat daarna blijft, waar hij nooit

voor kon weglopen en wat hem altijd fascineerde, is die ene simpele vraag en dat ene simpele antwoord.

'Hoe is de nacht?'

'Helder.'

Mooi stuk toch. En een gedenkwaardige voorstelling. ●

Loek Zonneveld

HET LEVEN VAN GALILEÏ

TEKST: Bertolt Brecht

BEWERKING EN REGIE: Ger Thijs

DECOR EN KOSTUUMS: Rien Bekkers

MUZIEK: Maurice Horsthuis

MET O.A. Ger Thijs, Chiara Thissen,

Aus Greidanus jr., Jan van Eindthoven,

Henk van Ulsem en Lou Landré

PRODUCTIE: het Nationale Toneel,

Den Haag

FEMALE / MALE DANCERS REQUIRED

CONTEMPORARY dancers with
strong **CLASSICAL** ballet basis

Audition only by invitation

required for Summer project
in Belgium (start: 06/08/01).

Visit website: www.dathe.org

Send photo and CV to:

DAthe

Karen Feys

39, fl: 4 Queensborough Terrace
W2 3SY London, UK

Deadline: 15/06/01